

Član 49.

Ovaj poslovnik stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 03.1-2.14-21/16-8

26. maja 2016. godine

Sarajevo

Predsjedavajući Komisije

Prof. dr. **Amir Pašić**, s. r.

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

734

Na temelju članka 65. Zakona o fitofarmaceutskim sredstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 49/04), članka 18. stavak (4) Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjati pravne i fizičke osobe za promet fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 51/11 i 79/13) i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, u suradnji sa mjerodavnim organima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, donosi

**PROGRAM
OBUKE ODGOVORNIH OSOBA ZA PROMET
FITOFARMACEUTSKIH SREDSTAVA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

1. Opći podaci o programu**Naziv programa**

Program temeljne i napredne obuke za održivu uporabu fitofarmaceutskih sredstava odgovornih osoba za promet fitofarmaceutskim sredstvima (u daljnjem tekstu: FFS)

Obrazovni sektor

Poljoprivreda

Trajanje programa u satima

Sukladno članku 18. Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjati pravne i fizičke osobe za promet fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 51/11 i 79/13) (u daljnjem tekstu: Pravilnik) temeljna obuka odgovornih osoba sastoji se od tečaja i usmenoga stručnog ispita za odgovorne osobe. Tečaj traje najmanje 30 školskih sati, odnosno 20 školskih sati za naprednu obuku, pri čemu školski sat traje 45 minuta.

Opravdanost donošenja programa

Obuka odgovornih osoba za promet FFS provodit će se sukladno obvezama koje proizilaze iz Pravilnika i odredbi Direktive 2009/128 EZ o održivoj uporabi pesticida.

Propisani uvjeti nalažu da su odgovorne osobe za promet FFS obvezne pohađati program temeljne, odnosno napredne obuke.

Ciljana skupina i obveza ciljane skupine

Ciljana skupina obuke su odgovorne osobe za promet FFS.

Obuka odgovornih osoba za promet FFS je obvezna za:

- odgovorne osobe koje nemaju završen poljoprivredni fakultet smjer zaštita bilja (obvezne su pohađati program temeljne obuke za odgovorne osobe);
- odgovorne osobe koje imaju završen poljoprivredni fakultet smjer zaštita bilja i osoba kojima je istekla važnost certifikata o stečenom znanju (obvezne su pohađati program napredne obuke za odgovornih osoba).

Kadrovski i tehnički uvjeti za sprovedbu obuke

Obuku odgovornih osoba provode ustanove koje su ovlaštene za vršenje obuke odgovornih osoba (u daljnjem tekstu: vršitelji obuke) koje zadovoljavaju uvjete propisane Pravilnikom.

Predavači moraju biti stručnjaci iz oblasti zaštite bilja i treba da ispunjavaju sljedeće uvjete:

- da imaju najmanje VIII. stepen obrazovanja iz oblasti odgovarajućeg univerzitetskog programa,
- da imaju preporuke ili izvješće o sprovedbi sličnih obuka,
- da imaju objavljene stručne radove u posljednjih pet godina iz oblasti zaštite bilja.

Sadržaj obuke o zakonodavstvu iz ove oblasti, mogu provoditi i državni službenici iz Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja ili mjerodavnih organa entiteta i Brčko distrikta, koji rade na poslovima zaštite bilja.

Vršitelji obuke su obvezni:

- biti registrirani za djelatnost obrazovanja,
- osigurati odgovarajuća tehnička i nastavna sredstva za teorijske i praktične obuke,
- osigurati odgovarajuće prostorije i opremu za sprovedbu teorijske i praktične obuke,
- osigurati tiskane materijale za sudionike,
- osigurati listu ispitnih pitanja za provjeru znanja iz sadržaja obuke,
- organizovati obuku najmanje dva puta godišnje sa ispitnim rokom,
- osigurati odgovarajuću opremu i vođenje očevidnika obuke, položenih stručnih ispita za odgovorne osobe i provjera znanja te izdanih certifikata o stečenom znanju.

1. Kompetencije koje odgovorne osobe za promet FFS stječu završetkom obuke

Odgovorne osobe za promet FFS nakon završene obuke bit će osposobljene:

- provoditi procedure koje su obvezne i propisane zakonskim i podzakonskim propisima vezane za FFS i njihovu uporabu,
- prepoznati rizike od nezakonitih (krivotvorenih) FFS, kao i lakše prepoznati takve proizvode,
- prepoznati rizike vezane za FFS, upravljati njima, a posebno:
 - rizik za zdravlje (korisnika, okolnog stanovništva, prolaznika, ljudi koja ulaze u tretirana područja i onih koji rukuju tretiranim proizvodom ili ih konzumiraju) i kako čimbenici poput pušenja povećavaju te rizike,
 - simptome trovanja FFS i pružanje mjera prve pomoći,
 - rizik za neciljane bilje vrste, korisne insekte, divlju floru i faunu, biodiverzitet i okoliš,
 - provoditi strategiju i tehniku integralne zaštite bilja od štetnih organizama, strategije i tehnike integralne proizvodnje, načela organske poljoprivrede, metode biološkog suzbijanja štetnih organizama, informacije o općim načelima i tehnološkim uputama za određenu kulturu ili za sektor specifične smjernice za integralnu zaštitu bilja,
 - primijeniti usporedne procjene, kako bi mogli odabrati FFS za problem sa određenim štetnim organizmom u pojedinoj situaciji sa najmanjim nus pojavama na zdravlje ljudi, na neciljane organizme i okoliš,

- (6) primijeniti mjere za smanjenje rizika za ljude, neciljane organizme i za okoliš: sigurne metode rada pri skladištenju, rukovanju i miješanju FFS, upravljati praznom ambalažom, od ostalih onečišćenih materijala i viška FFS (uključujući mješavinu iz spremnika strojeva), bilo u obliku koncentrata ili rastvora, preporučiti načine smanjenja izloženosti korisnika, osobna zaštitna oprema),
- (7) provoditi metode zasnovane na procjeni rizika kod kojih treba voditi računa o uporabi prirodnih resursa,
- (8) pripremiti uređaje za primjenu FFS, uključujući kalibraciju, kao i za rad uz najmanje mogući rizik za korisnike, ostale osobe, neciljane vrste životinja i bilja, biodiverzitet, okoliš, uključujući i vodene resurse,
- (9) rabiti i raditi uređajima za primjenu FFS i njihovo održavanje, posebne tehnike primjene (npr. prskalice sa manjim utroškom rastvora ili mlaznice za smanjenje zanošenja), kao i ciljevi tehničke provjere uređaja za primjenu FFS koji se rabe i mogućnosti poboljšanja kvalitete primjene. Posebni rizici sa rabljenjem uređaja za ručnu primjenu FFS ili leđnih prskalica i primijeniti odgovarajuće mjere upravljanja rizikom,
- (10) provoditi žurne mjere zaštite zdravlja ljudi, zaštite okoliša, uključujući i vodene resurse u slučaju nenamjernog prolivanja ili prosipanja i zagađenja i kod ekstremnih vremenskih uvjeta kod kojih bi moglo doći do opasnosti od ispiranja FFS,
- (11) usmjeriti posebnu pozornost i provoditi posebne odgovarajuće mjere u zaštićenim područjima,
- (12) primijeniti procedure u svezi zdravstvenog nadzora i žurne dojave u slučaju nesreće ili upitnih događaja,
- (13) voditi očevidnik o prodaji FFS sukladno obvezi propisanoj Pravilnikom.

2. Trajanje programa i načini izvođenja obuke

Vršitelj obuke će obavijestiti zainteresiranu javnost o organiziranju obuke 30 dana prije početka obuke. Planirano trajanje obuke iznosi 30 školskih sati, odnosno 20 školskih sati za naprednu obuku, nakon čega slijedi polaganje ispita za sve polaznike koji žele odmah poslije završetka obuke pristupiti ispitu. Nastavni program obuhvaćen je materijalima koje će osigurati vršitelji obuke. Predviđeno je rabljenje metoda predavanja, projekcija, video-prikaza i vježbi, pokazni primjerci (npr. osobna zaštitna oprema, feromonske klopke i dr.) kao i pismeni zadatci.

Literatura za polaznike bit će osigurana od strane vršitelja obuke.

3. Sadržaj obuke

Sadržaj nastavnog plana obuke definiran je člankom 19. Pravilnika i Privitkom I. Direktive 2009/128 EZ o održivoj uporabi pesticida i sastoji se od nastavnog plana temeljne i napredne obuke.

1.1. Nastavni plan temeljne obuke

Redni broj	Nastavna oblast	Broj sati
1.	Relevantni propisi iz oblasti FFS, uključujući i njihovu uporabu	2
2.	Fitofarmaceutska sredstva i ostaci FFS	5
3.	Održiva poljoprivreda, ekološka proizvodnja i štetni	4

	organizmi poljoprivrednih proizvoda	
4.	Neciljani organizmi	2
5.	Promet, skladištenje, primjena FFS, zbrinjavanje otpadne ambalaže i drugih kontaminiranih materijala i viška FFS	4
6.	Opasnosti i rizici	4
7.	Zaštita voda	2
8.	Rezistentnost	2
9.	Uređaji za primjenu FFS	4
10.	Dokumentarno-edukativni film	1
	Ukupno	30

1.2. Nastavni plan napredne obuke

Redni broj	Nastavna oblast	Broj časova
1.	Inovacije i stručno znanje u oblasti zdravlja bilja, FFS, zaštite na radu, zakona i drugih područja relevantnih za sudionike obuke	10
2.	Obnova znanja iz temeljne obuke	10
	Ukupno	20

1.3. Nastavni program

1.3.1. Nastavna oblast: Relevantni propisi iz oblasti FFS, uključujući i njihovu uporabu

Tema	Ishod učenja
Održiva uporaba FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	Opisati razloge postojanja zakonskih propisa iz ove oblasti.
Stavljanje na tržište FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	Sustavizirati sva područja uređena zakonskom regulativom o FFS.
Označivanje kemikalija - podzakonski akti i njihove odredbe	
Zbrinjavanje ambalaže FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	
Zaštićena područja - podzakonski akti i njihove odredbe	Izdvojiti najvažnije propise koji se odnose na način registracije FFS i njihovo stavljanje u promet.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.2. Nastavna oblast: Fitofarmaceutska sredstva i ostaci FFS

Tema	Ishod učenja
Šta su FFS?	Pojasniti pojam FFS, pesticid i biocid.
Označivanje FFS	Pojasniti temeljne uvjete za stavljanje na tržište.
Svrha uporabe	Pojasniti temeljna pravila sigurne uporabe FFS.
Sastav FFS	Grupisati FFS prema namjeni, mjestu i vremenu primjene.
Vrste formulacija FFS	
Način djelovanja FFS	Grupisati pojedine skupine FFS prema mjestu i vremenu primjene, mehanizmu djelovanja, mehanizmu prodora u biljku i kemijskoj pripadnosti.
Podjela prema načinu djelovanja FFS	Pojasniti pojam aktivne tvari i pojam dodataka u FFS.
Regulatori rasta i druga dodatna sredstva	Pojasniti pojam "formulacije FFS".
Rizici od ilegalnih (krivotvorenih) FFS i metode za prepoznavanje takvih proizvoda	Nabrojiti najčešće formulacije FFS i njihove oznake.
Uvod u usporednu ocjenu različitih FFS za korisnike s ciljem usmjeravanja korisnika za izbor najprikladnijeg FFS s najmanje utjecaja na ljudsko zdravlje, neciljane organizme, okoliš između svih registriranih FFS za određeni štetni organizam u danoj situaciji	Grupisati formulacije na temelju načina primjene.
	Pojasniti prednost i nedostatke svake pojedinačne formulacije.
	Pojasniti ulogu ostalih sastavnica u formulaciji vezano za primjenu FFS.
	Nabrojiti primjere prepoznavanja ilegalnih FFS.
	Pojasniti kako se pristupa izboru najprikladnijeg FFS u konkretnim situacijama.
Šta su ostaci FFS?	Pojasniti od čega ovisi ostatak FFS u usjevu.
Mjere žurne zaštite u slučaju nezgoda, smanjenje rizika ostataka FFS, zaštite voda, okoliša (vode, zemljišta, zraka), neciljanih organizama (ptice, sisavci, vodeni organizmi, pčele i drugi polinatori, organizmi u zemljištu i neciljano bilje)	Pojasniti karencu.
	Pojasniti kako se utvrđuje i šta osigurava karencu.
	Primijeniti karencu i radnu zabranu.
	Pojasniti MRL.
	Pojasniti procedure kontrole hrane.
	Pojasniti šta sve i kako može dovesti do neželjenih ostataka FFS u namirnicama.

	Opisati postupke koji smanjuju rizik. Opisati posebne uvjete u kojima se rizik od primjene FFS posebno procjenjuje. Usporediti posebne uvjete u kojima se rizik od primjene FFS posebno primjenjuje sa uobičajenim uvjetima primjene.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.3. Nastavna oblast: Održiva poljoprivreda, integralna zaštita bilja, organska proizvodnja i štetni organizmi poljoprivrednih proizvoda

Tema	Ishod učenja
Strategija i tehnika sustava održive poljoprivredne proizvodnje	Pojasniti sustav održive poljoprivredne proizvodnje.
Principi organske poljoprivredne proizvodnje i metodi biološke kontrole štetnih organizama	Pojasniti sustav organske poljoprivredne proizvodnje.
Strategija i tehnika integralne zaštite bilja	Pojasniti sustav integralne proizvodnje. Usporediti konvencionalnu, integralnu i organsku zaštitu bilja.
Informacije o općim načelima i specifičnim smjericama za integralnu zaštitu bilja	Analizirati prednosti integralne proizvodnje u odnosu na konvencionalnu proizvodnju. Analizirati razlike u odnosu na organsku proizvodnju.
Informacije o štetnim organizmima (insekti, grinje, nematode, puževi, glodavci, divljač i ptice)	Uputiti odgovorne osobe na postojeće specifične smjernice integralne zaštite bilja. Nabrojiti i opisati najvažnije skupine štetnih organizama u poljoprivrednoj proizvodnji.
Informacije o uzročnicima bolesti (gljive, pseudogljive, bakterije, fitoplazme, virusi i njima slični organizmi)	Opisati izgled šteta svake pojedine skupine štetnih organizama. Pojasniti indirektnu mjeru zaštite bilja.
Informacije o korovima	Opisati i pojasniti kroz primjere mehaničke, fizičke, biološke i biotehničke mjere zaštite bilja.
Prikaz temeljnih načina praćenja štetnih organizama (mamacima), uzročnika bolesti i korova (vizualnim pregledima)	Pojasniti važnost točne identifikacije štetnog organizma, poznavanja njegovog životnog ciklusa, monitoringa i utvrđivanja praga odluke.
Informacije o općim načelima i tehnološkim nuputcima za određenu kulturu, specifičnim smjericama za integralnu zaštitu bilja	Pojasniti sastavnice integralne proizvodnje. Usporediti ulogu svake sastavnice u postizanju konačnog rezultata. Pojasniti sadržaj tehnoloških uputa za integralnu proizvodnju i način na koji ih rabimo.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.4. Nastavna oblast: Neciljani organizmi

Tema	Ishod učenja
Šta su neciljani organizmi?	
Rizici za neciljane organizme	
Rizici za ljude (korisnike, stanovnike, posmatrače, prolaznike, ljude koji ulaze u tretirana područja, oni koji rukuju ili se hrane tretiranim proizvodima i kako čimbenici kao što su pušenje pogoršavaju ove rizike	Pojasniti šta su to neciljani organizmi i kako oni mogu biti izloženi djelovanju FFS. Prezentirati rizike za pojedine skupine neciljanih organizama.
Simptomi trovanja FFS i mjere prve pomoći	Pojasniti koje oznake na etiketi upozoravaju na negativno djelovanje na neciljane organizme. Pojasniti kako prepoznati simptome trovanja.
Rizici za neciljane biljke, korisne insekte, biljni i životinjski svijet, biodiverzitet i okoliša	Prezentirati mjere prve pomoći.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.5. Nastavna oblast: Promet, skladištenje, primjena FFS, zbrinjavanje otpadne ambalaže i drugih kontaminiranih materijala i viška FFS

Tema	Ishod učenja
Oblik i sadržaj etikete, dobra poljoprivredna praksa, kupnja transport i skladištenje FFS	Opisati glavne elemente etikete FFS. Usporediti FFS sa temeljnim sadržajem etikete a vezano za sadržaj aktivne tvari, formulacije, otrovnosti, opasnosti za okoliš i korisnike.
Odabir FFS sa najmanjim štetnim utjecajem na zdravlje ljudi,	

neciljane organizme i okoliš u određenim situacijama	Opisati sve procedure pri registraciji i stavljanju na tržište FFS. Pojasniti pojam prometa FFS. Nabrojiti subjekte u prometu. Izdvojiti uvjete koje moraju ispunjati pravne i fizičke osobe za promet FFS a vezane za odgovorne osobe za promet FFS, prostor i vođenje očevidnika i dostave podataka mjerodavnim institucijama sukladno Pravilniku.
Izračunavanje doze i koncentracije, miješanje FFS, primjena FFS, metodi primjena FFS	Pojasniti obveze distributera vezane za rukovanje sa preostalim FFS i ambalažom od FFS. Nabrojiti rizike od nezakonitih, krivotvorenih i neregistriranih FFS. Pojasniti kako se postupa ukoliko se dvoji na postojanje takvih proizvoda. Pojasniti temeljne načine primjene FFS. Analizirati temeljne prednosti i nedostatke prskanja u odnosu na raspršivanje. Primijeniti ostale metode FFS (toplo zamagljivanje, zaprašivanje, rasipanje granula, kemijska sterilizacija zemljišta, tretiranje sjemena).
Vodenje očevidnika o uporabi FFS sukladno propisima	Opisati mjere suzbijanja štetnih organizama na poljoprivrednim površinama. Izračunati dozu pripravka za određenu površinu.
Zbrinjavanje FFS i prazne ambalaže	Određiti utrošak vode po jedinici površine. Izračunati koncentraciju rastvora. Određiti količinu FFS koja se stavlja u prskalicu (raspršivač) određene zapremine. Izračunati koncentraciju (količinu FFS po litri rastvora).
Primjeri ilegalnih (krivotvorenih) FFS i sa njima povezani rizici	u slučaju rabljenja veće ili manje zapremine vode od uobičajenog. Pojasniti razloge zašto se pristupa miješanju FFS.
Načini i mjesta prijave upitnih nezakonitih (krivotvorenih) FFS	Pojasniti u kojim slučajevima se može preporučiti miješanje dva ili više FFS. Demonstrirati postupak miješanja FFS različitih formulacija. Opisati fitotoksičnost. Prepoznati posljedice zbog kojih dolazi do fitotoksičnosti.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.6. Nastavna oblast: Opasnosti i rizici

Tema	Ishod učenja
Mjere za smanjenje rizika za ljude i neciljane organizme, okoliš, sigurna radna praksa korisnika, kontrola izloženosti korisnika	Pojasniti opasnosti i rizike koje sa sobom donosi primjena FFS. Pojasniti razliku između otrovnosti, opasnosti i rizika. Demonstrirati mjere za smanjenje rizika.
Zdravstveni nadzor i mogućnost za žurnu dojavu u slučaju nesreće ili sumnjivih događaja	Pojasniti moguće štetne utjecaje FFS na zdravlje ljudi. Analizirati koje su skupine ljudi izložene štetnom utjecaju FFS i kako se mogu zaštititi.
Žurne mjere za zaštitu zdravlja ljudi, okoliša, uključujući i vodne resurse, ako se dogodi slučajno ispuštanje i kontaminacija kao i u slučaju ekstremnih vremenskih prigoda koje mogu rezultirati rizikom od ispiranja FFS	Pojasniti puteve prodora FFS u organizam čovjeka. Nabrojiti simptome trovanja FFS. Primjena mjera prve pomoći nakon trovanja FFS. Pojasniti kategorije osobne zaštitne opreme s obzirom na pogodnosti za rad sa FFS.
Utemeljeni pristupi na procjeni rizika koji uzimaju u obzir lokalne varijable ekstrakcije vode, kao što su klima, zemljište i vrste usjeva, praćenje zdravstvenog stanja i pristup ustanovama za izvještavanje o bilo kakvom postojanju incidenta ili sumnji na incident sa FFS	
Osobna zaštitna oprema	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.7. Nastavna oblast: Zaštita voda

Tema	Ishod učenja
Zaštita voda	Opisati kako FFS može uticati na zagađenje voda. Nabrojiti zone sanitarne zaštite voda. Opisati puteve zagađenja okoliša FFS i rizike za okoliš koji se javljaju pri primjeni FFS. Primijeniti mjere za smanjenje rizika od zagađenja okoliša FFS.
Zone zaštićene i definirane posebnim propisima o vodama	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.8. Nastavna oblast: Rezistentnost

Tema	Ishod učenja
Rezistentnost	Opisati pojam rezistentnosti. Pojasniti razloge zbog kojih dolazi do rezistentnosti. Izdvojiti postupke kojima se rezistentnost usporava.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.9. Nastavna oblast: Uređaji za primjenu FFS

Tema	Ishod učenja
Procedure za pripremu za rad opreme za aplikaciju FFS, uključujući i njihovu kalibraciju, i procedure za njihov rad sa minimalnim rizicima za korisnika i druge ljude, neciljane biljne i životinjske vrste, biodiverzitet, okoliš, uključujući i izvore voda	Pojasniti razlike između uređaja za primjenu FFS sa stanovišta primjenjivosti u različitim uvjetima poljoprivredne proizvodnje. Odabrati i primijeniti odgovarajuće uređaje za primjenu FFS ovisno o konkretnim uvjetima poljoprivredne proizvodnje. Odabrati odgovarajuće mlaznice. Kalibrirati ih i odrediti utrošak rastvora po jedinici površine. Primijeniti sigurnosne mjere prilikom pripreme i uporabe uređaja za primjenu FFS. Pregledati i kontrolirati rad uređaja za primjenu FFS.
Rabljenje opreme za aplikaciju FFS i njihovo održavanje, te specifične tehnike prskanja (npr. prskanje sa smanjenom potrošnjom vode, mlaznice sa smanjenim zanošenjem), kao i ciljevi tehničkog pregleda prskalice u uporabi i načine poboljšanja kvalitete prskanja	
Specifični rizici vezani za opremu za ručnu uporabu FFS ili ledne prskalice i relevantne mjere upravljanja rizikom	
Odgovarajuće mjere upravljanja rizikom	
Čišćenje uređaja za primjenu FFS	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.10. Nastavna oblast: dokumentarno-edukativni film "Prepuštanje" švedskog redatelja Stefana Jarla

Tema	Ishod učenja
Dokumentarno-edukativni film "Prepuštanje"	Podizanje svijesti o uporabi kemikalija.
Metod rada: Prikaz filma	
Materijalni uvjeti: Učionica, PC uređaj i projektor.	

2. Prijava za obuku

Sukladno članku 18. stavak (5) Pravilnika, vršitelj obuke mora obavijestiti zainteresiranu javnost o organiziranju obuke, najmanje 30 dana prije početka obuke.

Sukladno članku 20. Pravilnika, odgovorne se osobe moraju prijaviti na obuku i polaganje stručnoga ispita za odgovorne osobe iz zaštite bilja najkasnije u roku godinu dana od zasnivanja radnog odnosa na poslovima odgovorne osobe.

Kandidati se za obuku iz zaštite bilja kao i provjere znanja prijavljuju kod ovlaštenih vršitelja obuke najmanje 15 dana prije početka obuke ili provjere znanja.

Kandidat se za obuku prijavljuje prijavom, koju podnosi vršitelju obuke.

Troškove obuke, stručnoga ispita za odgovorne osobe i izdavanja Certifikata o stečenomu znanju snosi pravna ili fizička osoba koja je uputila uposlenika na obuku.

3. Stručni ispit za odgovorne osobe

Sukladno članku 21. Pravilnika, stručni ispit za odgovorne osobe polaže se usmeno iz nastavnih oblasti navedenih u programu obuke najkasnije u roku 60 dana od završetka obuke.

Vršitelj obuke koji organizira stručni ispit za odgovorne osobe imenuje ispitno povjerenstvo.

Članovi ispitnoga povjerenstva imenuju se za svaki ispitni rok posebno od predavača koji su vodili tečaj. Ispitno je povjerenstvo sastavljeno od predsjednika i dva člana.

Prigodom polaganja stručnoga ispita za odgovorne osobe ispitno povjerenstvo mora voditi zapisnik.

Opći uspjeh kandidata na stručnom ispitu odgovornih osoba ocjenjuje se ocjenom povjerenstva "položio" ili "nije položio".

4. Certifikat o stečenom znanju

Sukladno članku 22. Pravilnika, odgovorne osobe primaju Certifikat o stečenom znanju, čime stječu dopuštenje za rad na poslovima odgovorne osobe.

Certifikat o stečenom znanju važi tri godine od nadneva izdavanja, nakon čega kandidat mora pohađati naprednu obuku u skraćenom obliku, sa težištem na najnovija saznanja u oblasti zaštite bilja, i mora proći provjeru znanja.

Kandidat kojem je istekla važnost Certifikata o stečenom znanju dužan je vršitelju obuke najmanje tri mjeseca prije dana isteka važnosti, podnijeti zahtjev za pohađanje obuke, nakon čega će mu se izdati novi certifikat.

5. Vođenje očevidnika o položenim stručnim ispitima za odgovorna osoba

Kako je propisano člankom 23. Pravilnika, očevidnik o položenim stručnim ispitima za odgovorne osobe i izdanim certifikatima vodi vršitelj obuke.

Broj 01-1-02-2-474-1/16
19. svibnja 2016. godine
Sarajevo

Ravnatelj
Radenko Radović, v. r.

Privitak 1.

OBRAZAC ZA OCJENU PREDAVANJA I PREDAVAČA/PREDAVAČICE

Molimo Vas da iznesete svoje mišljenje i komentare u cilju unapređenja predavanja

Organizacija obuke

Informacije primljene unaprijed i pozivanje 5 4 3 2 1

Prostor za predavanje 5 4 3 2 1

Opća ocjena predavanja

Koji su dijelovi bili najkorisniji i zašto?

Koji su dijelovi bili manje korisni i zašto?

Prijedlozi za unapređenje predavanja u budućnosti:

Značaj obuke za Vaš rad 5 4 3 2 1

Predavači

Razumljivi 5 4 3 2 1

Prilagodljivi 5 4 3 2 1

Tempo prespor primjeren prebrz

Sadržaj materijala 5 4 3 2 1

На основу члана 65. Закона о фитофармацеутским средствима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 49/04), члана 18. став (4) Правилника о условима које морају испуњавати правна и физичка лица за промет фитофармацеутским средствима ("Службени гласник БиХ", бр. 51/11 и 79/13) и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, доноси

ПРОГРАМ ОБУКЕ ОДГОВОРНИХ ЛИЦА ЗА ПРОМЕТ ФИТОФАРМАЦЕУТСКИХ СРЕДСТАВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

1. Општи подаци о програму

Назив програма

Програм основне и напредне обуке за одрживу употребу фитофармацеутских средстава одговорних лица за промет фитофармацеутским средствима (у даљем тексту: ФФС).

Образовни сектор

Пољопривреда

Трајање програма у часовима

У складу са чланом 18. Правилника о условима које морају испуњавати правна и физичка лица за промет фитофармацеутским средствима ("Службени гласник БиХ", бр. 51/11 и 79/13) (у даљем тексту: Правилник) основна обука одговорних лица састоји се од курса и усменог стручног испита за одговорна лица. Курс траје најмање 30 школских часова, односно 20 школских часова за напредну обуку, при чему школски час траје 45 минута.

Оправданост доношења програма

Обука одговорних лица за промет ФФС спроводиће се у складу са обавезама које произилазе из Правилника и одредби Директиве 2009/128 ЕЗ о одрживој употреби пестицида.

Прописани услови налажу да су одговорна лица за промет ФФС обавезна да похађају програм основне, односно напредне обуке.

Циљана група и обавеза циљане групе

Циљана група обуке су одговорна лица за промет ФФС.

Обука одговорних лица за промет ФФС обавезна је за:

- а) одговорна лица која немају завршен пољопривредни факултет смјер заштита биља (обавезна су да похађају програм основне обуке за одговорна лица);
- б) одговорна лица која имају завршен пољопривредни факултет смјер заштита биља као и лица којима је истекла важност сертификата о стеченом знању (обавезна су да похађају програм напредне обуке за одговорна лица).

Кадровски и технички услови за спровођење обуке

Обуку одговорних лица спроводе установе које су овлашћене за вршење обуке одговорних лица (у даљем тексту: вршиоци обуке) које задовољавају услове прописане Правилником.

Предавачи морају бити стручњаци из области заштите биља и треба да испуњавају сљедеће услове:

- а) да имају најмање VIII степен образовања из области одговарајућег универзитетског програма,

- б) да имају препоруке или извјештај о спровођењу сличних обука,
- ц) да имају објављене стручне радове у посљедњих пет година из области заштите биља.

Садржај обуке о законодавству из ове области могу спроводити и државни службеници из Управе БиХ за заштиту здравља биља или надлежних органа ентитета и Брчко Дистрикта, који раде на пословима заштите биља.

Вршиоци обуке су обавезни:

- а) бити регистровани за дјелатност образовања,
- б) обезбиједити одговарајућа техничка и наставна средства за теоријске и практичне обуке,
- ц) обезбиједити одговарајуће просторије и опрему за спровођење теоријске и практичне обуке,
- д) обезбиједити штампане материјале за учеснике,
- е) обезбиједити листу испитних питања за проверу знања из садржаја обуке,
- ф) организовати обуку најмање два пута годишње са испитним роком,
- г) обезбиједити одговарајућу опрему и вођење евиденције обуке, положених стручних испита за одговорна лица и провера знања те издатих сертификата о стеченом знању.

1. Компетенције које одговорна лица за промет ФФС стичу завршетком обуке

Одговорна лица за промет ФФС након завршене обуке биће оспособљена да:

- а) спроводе процедуре које су обавезне и прописане законским и подзаконским прописима у вези са ФФС и њиховом употребом,
- б) препознају ризике од незаконитих (кривотворних) ФФС, као и да лакше препознају такве производе,
- ц) препознају ризике у вези са ФФС, управљати њима, а посебно:
 - (1) ризик за здравље (корисника, околног становништва, пролазника, људи која улазе у третирана подручја и оних који рукују третираним производом или их конзумирају) и како фактори попут пушења повећавају те ризике,
 - (2) симптоме тровања ФФС и пружање мјера прве помоћи,
 - (3) ризик за нециљане биље врсте, корисне инсекте, дивљу флору и фауну, биодиверзитет и животну средину,
 - (4) спроводити стратегију и технику интегралне заштите биља од штетних организама, стратегије и технике интегралне производње, начела органске пољопривреде, методе биолошког сузбијања штетних организама, информације о општим начелима и технолошким упутима за одређену културу или за сектор специфичне смјернице за интегралну заштиту биља,
 - (5) примијенити упоредне процјене, како би могли одабрати ФФС за проблем са одређеним штетним организмом у појединој ситуацији са најмањим нус појавама на здравље људи, на нециљане организме и животну средину,
 - (6) примијенити мјере за смањење ризика за људе, нециљане организме и за животну средину: безбједне методе рада при складиштењу, руковању и мијешању ФФС, управ-

- љати празном амбалажом, од осталих онечишћених материјала и вишка ФФС (укључујући мјешавину из спремнака стројева), било у облику концентрата или раствора, препоручити начине смањења изложености корисника, лична заштитна опрема),
- (7) спроводити методе засноване на процјени ризика код којих треба водити рачуна о употреби природних ресурса,
 - (8) припремити уређаје за примјену ФФС, укључујући калибрацију, као и за рад уз најмање могући ризик за кориснике, остала лица, нециљане врсте животиња и биља, биодиверзитет, животну средину, укључујући и водене ресурсе,
 - (9) користити и радити уређајима за примјену ФФС и њихово одржавање, посебне технике примјене (нпр. прскалице са мањим утрошком раствора или млазнице за смањење заносења), као и циљеви техничке провјере уређаја за примјену ФФС који се користе и могућности побољшања квалитета примјене. Посебни ризици са коришћењем уређаја за ручну примјену ФФС или леђних прскалица и примјенити одговарајуће мјере управљања ризиком,
 - (10) спроводити хитне мјере заштите здравља људи, заштите животне средине, укључујући и водене ресурсе у случају ненамјерног проливања или просипања и загађења и код екстремних временских услова код којих би могло доћи до опасности од испирања ФФС,
 - (11) усмјерити посебну пажњу и спроводити посебне одговарајуће мјере у заштићеним подручјима,
 - (12) примјенити процедуре у вези здравственог надзора и хитне дојаве у случају несреће или сумњивих догађаја,
 - (13) водити евиденцију о продаји ФФС у складу са обавезом прописаном Правилником.

2. Трајање програма и начини извођења обуке

Вршилац обуке ће обавијестити заинтересовану јавност о организовању обуке 30 дана прије почетка обуке. Планирано трајање обуке износи 30 школских часова, односно 20 школских часова за напредну обуку, након чега слиједи полагање испита за све полазнике који желе одмах послје завршетка обуке приступити испиту. Наставни програм обухваћен је материјалима које ће обезбиједити вршиоци обуке. Предвиђено је коришћење метода предавања, пројекција, видео-приказа и вјежби, показни примјерци (нпр. лична заштитна опрема, феромонске клопке и др.) као и писмени задаци.

Литература за полазнике биће обезбијеђена од стране вршилаца обуке.

1. Садржај обуке

Садржај наставног плана обуке дефинисан је чланом 19. Правилника и Прилогом I Директиве 2009/128 ЕЗ о одрживој употреби пестицида и састоји се од наставног плана основне и напредне обуке.

Наставни план основне обуке

Редни број	Наставна област	Број часова
1.	Релевантни прописи из области ФФС, укључујући и њихову употребу	2
2.	Фитофармацеутска средства и остаци ФФС	5

3.	Одржива пољопривреда, еколошка производња и штетни организми	4
4.	Нециљани организми	2
5.	Промет, складиштење, примјена ФФС, збрињавање отпадне амбалаже и других контаминираних материјала и вишка ФФС	4
6.	Опасности и ризици	4
7.	Заштита вода	2
8.	Резистентност	2
9.	Уређаји за примјену ФФС	4
10.	Документарно-едукативни филм	1
	Укупно	30

1.1. Наставни план напредне обуке

Редни број	Наставна област	Број часова
1.	Иновације и стручно знање у области здравља биља, ФФС, заштите на раду, закона и других подручја релевантних за учеснике обуке	10
2.	Обнова знања из основне обуке	10
	Укупно	20

1.2. Наставни програм

1.2.1. Наставна област: Релевантни прописи из области ФФС, укључујући и њихову употребу

Тема	Исход учења
Одржива употреба ФФС - подзаконски акти и њихове одредбе	<p>Описати разлоге постојања законских прописа из ове области.</p> <p>Систематизовати сва подручја уређена законском регулативом о ФФС.</p> <p>Издвојити најважније прописе који се односе на начин регистрације ФФС и њихово стављање у промет.</p>
Стављање на тржиште ФФС - подзаконски акти и њихове одредбе	
Означавање хемикалија - подзаконски акти и њихове одредбе	
Збрињавање амбалаже ФФС - подзаконски акти и њихове одредбе	
Заштићена подручја - подзаконски акти и њихове одредбе	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.2. Наставна област: Фитофармацеутска средства и остаци ФФС

Тема	Исход учења
Шта су ФФС?	<p>Објаснити појам ФФС, пестицид и биоцид.</p> <p>Објаснити основне услове за стављање на тржиште.</p> <p>Објаснити основна правила безбједне употребе ФФС.</p> <p>Груписати ФФС према намјени, мјесту и времену примјене.</p> <p>Груписати поједине групе ФФС према мјесту и времену примјене, механизму дјеловања, механизму продора у биљку и хемијској припадности.</p> <p>Објаснити појам активне материје и појам додатака у ФФС.</p> <p>Објаснити појам "формулације ФФС".</p> <p>Набројати најчешће формулације ФФС и њихове ознаке.</p> <p>Груписати формулације на основу начина примјене.</p> <p>Објаснити предност и недостатке сваке појединачне формулације.</p> <p>Објаснити улогу осталих компоненти у формулацији у вези са примјеном ФФС.</p> <p>Набројати примјере препознавања илегалних ФФС.</p> <p>Објаснити како се приступа избору најприкладнијег ФФС у конкретним ситуацијама.</p>
Означавање ФФС	
Сврха употребе	
Састав ФФС	
Врсте формулација ФФС	
Начин дјеловања ФФС	
Подјела према начину дјеловања ФФС	
Регулатори раста и друга додатна средства	
Ризици од илегалних (кривотворених) ФФС и методе за препознавање таквих производа	
Увод у упоредну оцјену различитих ФФС за кориснике с циљем усмјеравања корисника за избор најприкладнијег ФФС с најмање утицаја на људско здравље, нециљане организме, животну средину између свих регистрованих ФФС за одређени штетни организам у датој ситуацији	

Шта су остаци ФФС?	Објаснити од чега зависи остатак ФФС у усјеву. Објаснити каренцу. Објаснити како се утврђује и шта осигурава каренца. Примијенити каренцу и радну забрану. Објаснити MRL. Објаснити процедуре контроле хране. Објаснити шта све и како може довести до нежељених остатака ФФС у намирницама. Описати поступке који смањују ризик. Описати посебне услове у којима се ризик од примјене ФФС посебно процијенује. Упоредити посебне услове у којима се ризик од примјене ФФС посебно примјењује са уобичајеним условима примјене.
Мјере хитне заштите у случају незгода, смањење ризика остатака ФФС, заштите вода, животне средине (воде, земљишта, ваздуха), нециљаних организама (птице, сисари, водени организми, пчеле и други полинатори, организми у земљишту и нециљано биље)	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.3. Наставна област: Одржива пољопривреда, интегрална заштита биља, органска производња и штетни организми пољопривредних производа

Тема	Исход учења
Стратегија и техника система одрживе пољопривредне производње	Објаснити систем одрживе пољопривредне производње. Објаснити систем органске пољопривредне производње. Објаснити систем интегралне производње.
Принципи органске пољопривредне производње и методи биолошке контроле штетних организама	Упоредити конвенционалну, интегралну и органску заштиту биља.
Стратегија и техника интегралне заштите биља	Анализирати предности интегралне производње у односу на конвенционалну производњу.
Информације о општим начелима и специфичним смјерницама за интегралну заштиту биља	Анализирати разлике у односу на органску производњу.
Информације о штетним организмима (инсекти, гриње, нематодe, пужеви, глодари, дивљач и птице)	Упутити одговорна лица на постојеће специфичне смјернице интегралне заштите биља.
Информације о узрочницима болести (гљиве, псеудогљиве, бактерије, фитоплазме, вируси и њима слични организми)	Набројати и описати најважније групе штетних организама у пољопривредној производњи.
Информације о коровима	Описати изглед штета сваке поједине групе штетних организама.
Приказ основних начина праћења штетних организама (мамцима), узрочника болести и корова (визуелним прегледима)	Објаснити индиректне мјере заштите биља.
Информације о општим начелима и технолошким упутствима за одређену културу, специфичним смјерницама за интегралну заштиту биља	Описати и објаснити кроз примјере механичке, физичке, биолошке и биотехничке мјере заштите биља. Објаснити важност тачне идентификације штетног организма, познавања његовог животног циклуса, мониторинга и утврђивања прага одлуке. Објаснити компоненте интегралне производње. Упоредити улогу сваке компоненте у постизању коначног резултата. Објаснити садржај технолошких упута за интегралну производњу и начин на који се њима користимо.
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.4. Наставна област: Нециљани организми

Тема	Исход учења
Шта су нециљани организми?	Објаснити шта су то нециљани организми и како они могу бити изложени дјеловању ФФС.
Ризици за нециљане организме	Презентовати ризике за поједине групе нециљаних организама.
Ризици за људе (кориснике, становнике, посматраче, пролазнике, људе који улазе у третирана подручја, они који рукују или се хране третираним производима и како фактори као што су пушење погоршавају ове ризике	Објаснити које ознаке на етикети упозоравају на негативно дјеловање на нециљане организме. Објаснити како препознати симптоме тровања.

Симптоми тровања ФФС и мјере прве помоћи	Презентовати мјере прве помоћи.
Ризици за нециљане биљке, корисне инсекте, биљни и животињски свијет, биодиверзитет и животну средину	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.5. Наставна област: Промет, складиштење, примјена ФФС, збрињавање отпадне амбалаже и других контаминираних материјала и вишка ФФС

Тема	Исход учења
Облик и садржај етикете, добра пољопривредна прака, куповина транспорт и складиштење ФФС	Описати главне елементе етикете ФФС. Упоредити ФФС са основним садржајем етикете а везано за садржај активне материје, формулације, отворности, опасности за животну средину и кориснике.
Одабир ФФС са најмањим штетним утицајем на здравље људи, нециљане организме и животну средину у одређеним ситуацијама	Описати све процедуре при регистрацији и стављању на тржиште ФФС. Објаснити појам промета ФФС.
Израчунавање дозе и концентрације, мијешање ФФС, примјена ФФС, методи примјена ФФС	Набројати субјекте у промету. Извојити услове које морају испуњавати правна и физичка лица за промет ФФС а у вези са одговорним лицима за промет ФФС, простором, вођењем евиденције и доставом података надлежним институцијама у складу са Правилником.
Вођење евиденције о употреби ФФС у складу са прописима	Објаснити обавезе дистрибутера у вези са руковањем преосталим ФФС и амбалажом од ФФС.
Збрињавање ФФС и празне амбалаже	Набројати ризике од незаконитих, кривотворених и нерегистрованих ФФС.
Примјери илегалних (кривотворених) ФФС и са њима повезани ризици	Објаснити како се поступа уколико се сумња на постојање таквих производа.
Начини и мјеста пријаве сумњивих незаконитих (кривотворених) ФФС	Објаснити основне начине примјене ФФС. Анализирати основне предности и недостатке прскања у односу на распршивање.
	Примијенити остале методе ФФС (топло замагљивање, запрашивање, расипање гранула, хемијска стерилизација земљишта, третирање сјемена).
	Описати мјере сузбијања штетних организама на пољопривредним површинама.
	Израчунати дозу припрема за одређену површину.
	Одредити утршак воде по јединици површине.
	Израчунати концентрацију раствора.
	Одредити количину ФФС која се ставља у прскалицу (распршивач) одређене запремине.
	Израчунати концентрацију (количину ФФС по литру раствора).
	у случају коришћења веће или мање запремине воде од уобичајеног.
	Објаснити разлоге зашто се приступа мијешању ФФС.
	Објаснити у којим случајевима се може препоручити мијешање два или више ФФС.
	Демонстрирати поступак мијешања ФФС различитих формулација.
	Описати фитотоксичност.
	Препознати посједице због којих долази до фитотоксичности.
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.6. Наставна област: Опасности и ризици

Тема	Исход учења
Мјере за смањење ризика за	Објаснити опасности и ризике које са

људе и нециљане организме, животну средину, безбједна радна пракса корисника, контрола изложености корисника	собом доноси примјена ФФС. Објаснити разлику између отровности, опасности и ризика. Демонстрирати мјере за смањење ризика. Објаснити могуће штетне утицаје ФФС на здравље људи. Анализирати које су групе људи изложене штетном утицају ФФС и како се могу заштитити. Објаснити путеве продора ФФС у организам човјека. Набројати симптоме тровања ФФС. Примјена мјера прве помоћи након тровања ФФС. Објаснити категорије личне заштитне опреме с обзиром на погодности за рад са ФФС.
Здравствени надзор и могућност за хитну дојаву у случају несреће или сумњивих догађаја	
Хитне мјере за заштиту здравља људи, животне средине, укључујући и водне ресурсе, ако се догоди случајно испуштање и контаминација као и у случају екстремних временских прилика које могу резултирати ризиком од испирања ФФС	
Основани приступи на процјени ризика који узимају у обзир локалне варијабиле екстракције воде, као што су клима, земљиште и врсте усјева, праћење здравственог стања и приступ установама за извјештавање о било каквом постојању инцидента или сумњи на инцидент са ФФС	
Лична заштитна опрема	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.7. Наставна област: Заштита вода

Тема	Исход учења
Заштита вода	Описати како ФФС може утицати на загађење вода. Набројати зоне санитарне заштите вода. Описати путеве загађења животне средине ФФС и ризике за животну средину који се јављају при примјени ФФС. Примјенити мјере за смањење ризика од загађења животне средине ФФС.
Зоне заштићене и дефинисане посебним прописима о водама	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.8. Наставна област: Резистентност

Тема	Исход учења
Резистентност	Описати појам резистентности. Објаснити разлоге због којих долази до резистентности. Извојити поступке којима се резистентност успорава.
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.9. Наставна област: Уређаји за примјену ФФС

Тема	Исход учења
Процедуре за припрему за рад опреме за апликацију ФФС, укључујући и њихову калибрацију, и процедуре за њихов рад са минималним ризицима за корисника и друге људе, нециљане биљне и животињске врсте, биодиверзитет, околину, укључујући и изворе вода	Објаснити разлике између уређаја за примјену ФФС са становишта примјењивости у различитим условима пољопривредне производње. Одабрати и примјенити одговарајуће уређаје за примјену ФФС зависно од конкретних услова пољопривредне производње. Одабрати одговарајуће млазнице. Калибрирати их и одредити утрошак раствора по јединици површине. Примјенити безбједносне мјере приликом припреме и употребе уређаја за примјену ФФС. Прегледати и контролисати рад уређаја за примјену ФФС.
Коришћење опреме за апликацију ФФС и њихово одржавање, те специфичне технике прскања (нпр. прскање са смањеном потрошњом воде, млазнице са смањеним заносењем), као и циљеви техничког прегледа прскалице у употреби и начине побољшања квалитета прскања	
Специфични ризици везани за	

опрему за ручну употребу ФФС или леђне прскалице и релевантне мјере управљања ризиком	
Одговарајуће мјере управљања ризиком	
Чишћење уређаја за примјену ФФС	
Метод рада: Метод усменог излагања, метод дискусије и демонстрације.	
Материјални услови: Учионица и дидактична средства која су потребна за извођење области (слике, модели, плакати, РС уређај).	

1.2.10. Наставна област: Документарно-едукативни филм "Препуштање" шведског редатеља Стефана Јарла

Тема	Исход учења
Документарно-едукативни филм "Препуштање"	Подизање свијести о употреби хемикалија.
Метод рада: Приказ филма	
Материјални услови: Учионица, РС уређај и пројектор.	

2. Пријава за обуку

У складу са чланом 18. став (5) Правилника, вршилац обуке мора обавијестити заинтересовану јавност о организовању обуке, најмање 30 дана прије почетка обуке.

У складу са чланом 20. Правилника, одговорна лица се морају пријавити на обуку и полагање стручног испита за одговорна лица из заштите биља најкасније у року годину дана од заснивања радног односа на пословима одговорног лица.

Кандидати се за обуку из заштите биља као и за провјере знања пријављују код овлашћених вршилаца обуке најмање 15 дана прије почетка обуке или провјере знања.

Кандидат се за обуку пријављује пријавом, коју подноси вршиоцу обуке.

Трошкове обуке, стручног испита за одговорна лица и издавања Цертификата о стеченом знању сноси правно или физичко лице које је упутило запосленог на обуку.

3. Стручни испит за одговорна лица

У складу са чланом 21. Правилника, стручни испит за одговорна лица полаже се усмено из наставних области наведених у програму обуке најкасније у року 60 дана од завршетка обуке.

Вршилац обуке који организује стручни испит за одговорна лица именује испитну комисију.

Чланови испитне комисије се именују за сваки испитни рок посебно од предавача који су водили курс. Испитна комисија је састављена од предсједника и два члана.

Приликом полагања стручног испита за одговорна лица испитна комисија мора водити записник.

Општи успјех кандидата на стручном испиту одговорних лица оцјењује се комисијском оцјеном "положио" или "није положио".

4. Цертификат о стеченом знању

У складу са чланом 22. Правилника, одговорна лица примају Цертификат о стеченом знању, чиме стичу допуштење за рад на пословима одговорног лица.

Цертификат о стеченом знању важи три године од датума издавања, након чега кандидат мора похађати напредну обуку у скраћеном облику, са тежиштем на најновија сазнања у области заштите биља, и мора проћи провјеру знања.

Кандидат којем је истекла важност Цертификата о стеченом знању, дужан је вршиоцу обуке најмање три мјесеца прије дана истека важности, поднијети захтјев за похађање обуке, након чега ће му се издати нови цертификат.

5. Вођење евиденције о положеним стручним испитима за одговорна лица

Како је прописано чланом 23. Правилника, евиденцију о положеним стручним испитима за одговорна лица и издатим сертификатима води вршилац обуке.

Број 01-1-02-2-474-1/16

19. маја 2016. године

Сарајево

Директор

Раденко Радовић, с. р.

Прилог 1.

ОБРАЗАЦ ЗА ОЦЈЕНУ ПРЕДАВАЊА И ПРЕДАВАЧА/ПРЕДАВАЧИЦЕ

Молимо Вас да изнесете своје мишљење и коментаре у циљу унапређења предавања

Организација обуке

Информације примљене унапријед и позивање 5 4 3 2 1

Простор за предавање 5 4 3 2 1

Општа оцјена предавања

Који су дијелови били најкориснији и зашто?

Који су дијелови били мање корисни и зашто?

Приједлози за унапређење предавања у будућности:

Значај обуке за Ваш рад 5 4 3 2 1

Предавачи

Разумљиви 5 4 3 2 1

Прилагодљиви 5 4 3 2 1

Темпо преспор примјерен пребрз

Садржај материјала 5 4 3 2 1

Na osnovu člana 65. Zakona o fitofarmaceutskim sredstvima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 49/04), člana 18. stav (4) Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 51/11 i 79/13) i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja, u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, donosi

**PROGRAM
OBUKE ODGOVORNIH LICA ZA PROMET
FITOFARMACEUTSKIH SREDSTAVA U BOSNI I
HERCEGOVINI**

1. Opći podaci o programu

Naziv programa

Program osnovne i napredne obuke za održivu upotrebu fitofarmaceutskih sredstava odgovornih lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima (u daljem tekstu: FFS).

Obrazovni sektor

Poljoprivreda

Trajanje programa u satima

U skladu sa članom 18. Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 51/11 i 79/13) (u daljem tekstu: Pravilnik) osnovna obuka odgovornih lica sastoji se od kursa i usmenog stručnog ispita za odgovorna lica. Kurs traje najmanje 30 školskih sati, odnosno 20 školskih sati za naprednu obuku, pri čemu školski sat traje 45 minuta.

Opravdanost donošenja programa

Obuka odgovornih lica za promet FFS provodit će se u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Pravilnika i odredbi Direktive 2009/128 EZ o održivoj upotrebi pesticida.

Propisani uvjeti nalažu da su odgovorna lica za promet FFS obavezna pohađati program osnovne, odnosno napredne obuke.

Ciljana grupa i obaveza ciljane grupe

Ciljana grupa obuke su odgovorna lica za promet FFS.

Obuka odgovornih lica za promet FFS je obavezna za:

- a) odgovorna lica koja nemaju završen poljoprivredni fakultet smjer zaštita bilja (obavezna su pohađati program osnovne obuke za odgovorna lica);
- b) odgovorna lica koja imaju završen poljoprivredni fakultet smjer zaštita bilja i lica kojima je istekla važnost certifikata o stečenom znanju (obavezna su pohađati program napredne obuke za odgovorna lica).

Kadrovski i tehnički uvjeti za provođenje obuke

Obuku odgovornih lica provode ustanove koje su ovlaštene za vršenje obuke odgovornih lica (u daljem tekstu: vršitelji obuke) koje zadovoljavaju uvjete propisane Pravilnikom.

Predavači moraju biti stručnjaci iz oblasti zaštite bilja i treba da ispunjavaju sljedeće uvjete:

- a) da imaju najmanje VIII. stepen obrazovanja iz oblasti odgovarajućeg univerzitetskog programa,
- b) da imaju preporuke ili izvještaj o provođenju sličnih obuka,
- c) da imaju objavljene stručne radove u posljednjih pet godina iz oblasti zaštite bilja.

Sadržaj obuke o zakonodavstvu iz ove oblasti, mogu provoditi i državni službenici iz Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja ili nadležnih organa entiteta i Brčko distrikta, koji rade na poslovima zaštite bilja.

Vršitelji obuke su obavezni:

- a) biti registrirani za djelatnost obrazovanja,
- b) osigurati odgovarajuća tehnička i nastavna sredstva za teorijske i praktične obuke,
- c) osigurati odgovarajuće prostorije i opremu za provođenje teorijske i praktične obuke,
- d) osigurati štampane materijale za učesnike,
- e) osigurati listu ispitnih pitanja za provjeru znanja iz sadržaja obuke,
- f) organizirati obuku najmanje dva puta godišnje sa ispitnim rokom,
- g) osigurati odgovarajuću opremu i vođenje evidencije obuke, položenih stručnih ispita za odgovorna lica i provjera znanja te izdatih certifikata o stečenom znanju.

1. Kompetencije koje odgovorna lica za promet FFS stiču završetkom obuke

Odgovorna lica za promet FFS nakon završene obuke bit će osposobljena:

- a) provoditi procedure koje su obavezne i propisane zakonskim i podzakonskim propisima vezane za FFS i njihovu upotrebu,
- b) prepoznati rizike od nezakonitih (krivotvorenih) FFS, kao i lakše prepoznati takve proizvode,
- c) prepoznati rizike vezane za FFS, upravljati njima, a posebno:
 - (1) rizik za zdravlje (korisnika, okolnog stanovništva, prolaznika, ljudi koja ulaze u tretirana područja i onih koji rukuju tretiranim proizvodom ili ih konzumiraju) i kako faktori poput pušenja povećavaju te rizike,
 - (2) simptome trovanja FFS i pružanje mjera prve pomoći,
 - (3) rizik za neciljane bilje vrste, korisne insekte, divlju floru i faunu, biodiverzitet i okoliš,
 - (4) provoditi strategiju i tehniku integralne zaštite bilja od štetnih organizama, strategije i tehnike integralne proizvodnje, načela organske poljoprivrede, metode biološkog suzbijanja štetnih organizama, informacije o općim načelima i tehnološkim uputima za određenu kulturu ili za sektor specifične smjernice za integralnu zaštitu bilja,
 - (5) primijeniti uporedne procjene, kako bi mogli odabrati FFS za problem sa određenim štetnim organizmom u pojedinoj situaciji sa najmanjim nus pojavama na zdravlje ljudi, na neciljane organizme i okoliš,
 - (6) primijeniti mjere za smanjenje rizika za ljude, neciljane organizme i za okoliš: sigurne metode rada pri skladištenju, rukovanju i miješanju FFS, upravljati praznom ambalažom, od ostalih onečišćenih materijala i viška FFS (uključujući mješavinu iz spremnika strojeva), bilo u obliku koncentrata ili rastvora, preporučiti načine smanjenja izloženosti korisnika, lična zaštitna oprema),
 - (7) provoditi metode zasnovane na procjeni rizika kod kojih treba voditi računa o upotrebi prirodnih resursa,
 - (8) pripremiti uređaje za primjenu FFS, uključujući kalibraciju, kao i za rad uz najmanje mogući rizik za korisnike, ostala lica, neciljane vrste životinja i bilja, biodiverzitet, okoliš, uključujući i vodene resurse,

- (9) koristiti i raditi uređajima za primjenu FFS i njihovo održavanje, posebne tehnike primjene (npr. prskalice sa manjim utroškom rastvora ili mlaznice za smanjenje zanošenja), kao i ciljevi tehničke provjere uređaja za primjenu FFS koji se koriste i mogućnosti poboljšanja kvaliteta primjene. Posebni rizici sa korištenjem uređaja za ručnu primjenu FFS ili lednih prskalica i primijeniti odgovarajuće mjere upravljanja rizikom,
- (10) provoditi hitne mjere zaštite zdravlja ljudi, zaštite okoliša, uključujući i vodene resurse u slučaju nenamjernog prolijanja ili prosipanja i zagađenja i kod ekstremnih vremenskih uvjeta kod kojih bi moglo doći do opasnosti od ispiranja FFS,
- (11) usmjeriti posebnu pažnju i provoditi posebne odgovarajuće mjere u zaštićenim područjima,
- (12) primijeniti procedure u vezi zdravstvenog nadzora i hitne dojava u slučaju nesreće ili sumnjivih događaja,
- (13) voditi evidenciju o prodaji FFS u skladu sa obavezom propisanom Pravilnikom.

1. Trajanje programa i načini izvođenja obuke

Vršitelj obuke će obavijestiti zainteresiranu javnost o organiziranju obuke 30 dana prije početka obuke. Planirano trajanje obuke iznosi 30 školskih sati, odnosno 20 školskih sati za naprednu obuku, nakon čega slijedi polaganje ispita za sve polaznike koji žele odmah poslije završetka obuke pristupiti ispitu. Nastavni program obuhvaćen je materijalima koje će osigurati vršitelji obuke. Predviđeno je korištenje metoda predavanja, projekcija, video-prikaza i vježbi, pokazni primjerci (npr. lična zaštitna oprema, feromonske klopke i dr.) kao i pismeni zadaci.

Literatura za polaznike bit će osigurana od strane vršitelja obuke.

2. Sadržaj obuke

Sadržaj nastavnog plana obuke definiran je članom 19. Pravilnika i Prilogom I. Direktive 2009/128 EZ o održivoj upotrebi pesticida i sastoji se od nastavnog plana osnovne i napredne obuke.

1.1. Nastavni plan osnovne obuke

Redni broj	Nastavna oblast	Broj sati
1.	Relevantni propisi iz oblasti FFS, uključujući i njihovu upotrebu	2
2.	Fitofarmaceutska sredstva i ostaci FFS	5
3.	Održiva poljoprivreda, ekološka proizvodnja i štetni organizmi poljoprivrednih proizvoda	4
4.	Neciljani organizmi	2
5.	Promet, skladištenje, primjena FFS, zbrinjavanje otpadne ambalaže i drugih kontaminiranih materijala i viška FFS	4
6.	Opasnosti i rizici	4
7.	Zaštita voda	2
8.	Rezistentnost	2
9.	Uređaji za primjenu FFS	4
10.	Dokumentarno-edukativni film	1
	Ukupno	30

1.2. Nastavni plan napredne obuke

Redni broj	Nastavna oblast	Broj časova
1.	Inovacije i stručno znanje u oblasti zdravlja bilja, FFS, zaštite na radu, zakona i drugih područja relevantnih za učesnike obuke	10
2.	Obnova znanja iz osnovne obuke	10
	Ukupno	20

1.3. Nastavni program

1.3.1. Nastavna oblast: Relevantni propisi iz oblasti FFS, uključujući i njihovu upotrebu

Tema	Ishod učenja
Održiva upotreba FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	<p>Opisati razloge postojanja zakonskih propisa iz ove oblasti.</p> <p>Sistematizirati sva područja uređena zakonskom regulativom o FFS.</p> <p>Izdvojiti najvažnije propise koji se odnose na način registracije FFS i njihovo stavljanje u promet.</p>
Stavljanje na tržište FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	
Označavanje hemikalija - podzakonski akti i njihove odredbe	
Zbrinjavanje ambalaže FFS - podzakonski akti i njihove odredbe	
Zaštićena područja - podzakonski akti i njihove odredbe	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.2. Nastavna oblast: Fitofarmaceutska sredstva i ostaci FFS

Tema	Ishod učenja
Šta su FFS?	Objasniti pojam FFS, pesticid i biocid.
Označavanje FFS	Objasniti osnovne uvjete za stavljanje na tržište.
Svrha upotrebe	Objasniti osnovna pravila sigurne upotrebe FFS.
Sastav FFS	Grupisati FFS prema namjeni, mjestu i vremenu primjene.
Vrste formulacija FFS	Grupisati pojedine grupe FFS prema mjestu i vremenu primjene, mehanizmu djelovanja, mehanizmu prodora u biljku i hemijskoj pripadnosti.
Način djelovanja FFS	Objasniti pojam aktivne materije i pojam dodataka u FFS.
Podjela prema načinu djelovanja FFS	Objasniti pojam "formulacije FFS".
Regulatori rasta i druga dodatna sredstva	Nabrojati najčešće formulacije FFS i njihove oznake.
Rizici od ilegalnih (krivotvorenih) FFS i metode za prepoznavanje takvih proizvoda	Grupisati formulacije na osnovu načina primjene.
Uvod u uporednu ocjenu različitih FFS za korisnike s ciljem usmjeravanja korisnika za izbor najprikladnijeg FFS s najmanje uticaja na ljudsko zdravlje, neciljane organizme, okoliš između svih registriranih FFS za određeni štetni organizam u datoj situaciji	Objasniti prednost i nedostatke svake pojedinačne formulacije.
	Objasniti ulogu ostalih komponenti u formulaciji vezano za primjenu FFS.
	Nabrojati primjere prepoznavanja ilegalnih FFS.
	Objasniti kako se pristupa izboru najprikladnijeg FFS u konkretnim situacijama.
Šta su ostaci FFS?	Objasniti od čega ovisi ostatak FFS u usjevu.
	Objasniti karencu.
	Objasniti kako se utvrđuje i šta osigurava karencu.
	Primijeniti karencu i radnu zabranu.
	Objasniti MRL.
	Objasniti procedure kontrole hrane.
	Objasniti šta sve i kako može dovesti do neželjenih ostataka FFS u namirnicama.
	Opisati postupke koji smanjuju rizik.
	Opisati posebne uvjete u kojima se rizik od primjene FFS posebno procjenjuje.
	Uporediti posebne uvjete u kojima se rizik od primjene FFS posebno primjenjuje sa uobičajenim uvjetima primjene.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.3. Nastavna oblast: Održiva poljoprivreda, integralna zaštita bilja, organska proizvodnja i štetni organizmi poljoprivrednih proizvoda

Tema	Ishod učenja
Strategija i tehnika sistema održive poljoprivredne proizvodnje	Objasniti sistem održive poljoprivredne proizvodnje.
Principi organske poljoprivredne proizvodnje i metodi biološke kontrole štetnih organizama	Objasniti sistem organske poljoprivredne proizvodnje.
	Objasniti sistem integralne proizvodnje.

Strategija i tehnika integralne zaštite bilja	<p>Uporediti konvencionalnu, integralnu i organsku zaštitu bilja.</p> <p>Analizirati prednosti integralne proizvodnje u odnosu na konvencionalnu proizvodnju.</p> <p>Analizirati razlike u odnosu na organsku proizvodnju.</p> <p>Uputiti odgovorna lica na postojeće specifične smjernice integralne zaštite bilja.</p> <p>Nabrojati i opisati najvažnije grupe štetnih organizama u poljoprivrednoj proizvodnji.</p> <p>Opisati izgled šteta svake pojedine grupe štetnih organizama.</p> <p>Objasniti indirektnu mjeru zaštite bilja.</p> <p>Opisati i objasniti kroz primjere mehaničke, fizičke, biološke i biotehničke mjere zaštite bilja.</p> <p>Objasniti važnost tačne identifikacije štetnog organizma, poznavanja njegovog životnog ciklusa, monitoringa i utvrđivanja praga odluke.</p> <p>Objasniti komponente integralne proizvodnje.</p> <p>Uporediti ulogu svake komponente u postizanju konačnog rezultata.</p> <p>Objasniti sadržaj tehnoloških uputa za integralnu proizvodnju i način na koji se njima koristimo.</p>
Informacije o općim načelima i specifičnim smjernicama za integralnu zaštitu bilja	
Informacije o štetnim organizmima (insekti, grinje, nematode, puževi, glodari, divljač i ptice)	
Informacije o uzročnicima bolesti (gljive, pseudogljive, bakterije, fitoplazme, virusi i njima slični organizmi)	
Informacije o korovima	
Prikaz osnovnih načina praćenja štetnih organizama (mamacima), uzročnika bolesti i korova (vizuelnim pregledima)	
Informacije o općim načelima i tehnološkim uputstvima za određenu kulturu, specifičnim smjernicama za integralnu zaštitu bilja	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.4. Nastavna oblast: Neciljani organizmi

Tema	Ishod učenja
Šta su neciljani organizmi?	<p>Objasniti šta su to neciljani organizmi i kako oni mogu biti izloženi djelovanju FFS.</p> <p>Prezentirati rizike za pojedine grupe neciljanih organizama.</p> <p>Objasniti koje oznake na etiketi upozoravaju na negativno djelovanje na neciljane organizme.</p> <p>Objasniti kako prepoznati simptome trovanja.</p> <p>Prezentirati mjere prve pomoći.</p>
Rizici za neciljane organizme	
Rizici za ljude (korisnike, stanovnike, posmatrače, prolaznike, ljude koji ulaze u tretirana područja, oni koji rukuju ili se hrane tretiranim proizvodima i kako faktori kao što su pušenje pogoršavaju ove rizike	
Simptomi trovanja FFS i mjere prve pomoći	
Rizici za neciljane biljke, korisne insekte, biljni i životinjski svijet, biodiverzitet i okoliš	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.5. Nastavna oblast: Promet, skladištenje, primjena FFS, zbrinjavanje otpadne ambalaže i drugih kontaminiranih materijala i viška FFS

Tema	Ishod učenja
Oblik i sadržaj etikete, dobra poljoprivredna praksa, kupovina transport i skladištenje FFS	<p>Opisati glavne elemente etikete FFS.</p> <p>Uporediti FFS sa osnovnim sadržajem etikete a vezano za sadržaj aktivne materije, formulacije, otrovnosti, opasnosti za okoliš i korisnike.</p> <p>Opisati sve procedure pri registraciji i stavljanju na tržište FFS.</p> <p>Objasniti pojam prometa FFS.</p> <p>Nabrojati subjekte u prometu.</p> <p>Izdvojiti uvjete koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet FFS a vezane za odgovorna lica za promet FFS, prostor i vođenje evidencije i dostave podataka nadležnim institucijama u skladu sa Pravilnikom.</p> <p>Objasniti obaveze distributera vezane za rukovanje sa preostalim FFS i ambalažom od FFS.</p> <p>Nabrojati rizike od nezakonitih, krivotvorenih i neregistriranih FFS.</p> <p>Objasniti kako se postupa ukoliko se sumnja na postojanje takvih proizvoda.</p> <p>Objasniti osnovne načine primjene FFS.</p> <p>Analizirati osnovne prednosti i nedostatke</p>
Odabir FFS sa najmanjim štetnim uticajem na zdravlje ljudi, neciljane organizme i okoliš u određenim situacijama	
Izračunavanje doze i koncentracije, miješanje FFS, primjena FFS, metodi primjena FFS	
Vođenje evidencije o upotrebi FFS u skladu sa propisima	
Zbrinjavanje FFS i prazne ambalaže	
Primjeri ilegalnih (krivotvorenih) FFS i sa njima povezani rizici	
Načini i mjesta prijave sumnjivih nezakonitih (krivotvorenih) FFS	

	<p>prskanja u odnosu na raspršivanje.</p> <p>Primijeniti ostale metode FFS (toplo zamagljivanje, zaprašivanje, rasipanje granula, hemijska sterilizacija zemljišta, tretiranje sjemena).</p> <p>Opisati mjere suzbijanja štetnih organizama na poljoprivrednim površinama.</p> <p>Izračunati dozu pripravka za određenu površinu.</p> <p>Odrediti utrošak vode po jedinici površine.</p> <p>Izračunati koncentraciju rastvora.</p> <p>Odrediti količinu FFS koja se stavlja u prskalicu (raspršivač) određene zapremine.</p> <p>Izračunati koncentraciju (količinu FFS po litru rastvora).</p> <p>u slučaju korištenja veće ili manje zapremine vode od uobičajenog.</p> <p>Objasniti razloge zašto se pristupa miješanju FFS.</p> <p>Objasniti u kojim slučajevima se može preporučiti miješanje dva ili više FFS.</p> <p>Demonstrirati postupak miješanja FFS različitih formulacija.</p> <p>Opisati fitotoksičnost.</p> <p>Prepoznati posljedice zbog kojih dolazi do fitotoksičnosti.</p>
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.6. Nastavna oblast: Opasnosti i rizici

Tema	Ishod učenja	
Mjere za smanjenje rizika za ljude i neciljane organizme, okoliš, sigurna radna praksa korisnika, kontrola izloženosti korisnika	<p>Objasniti opasnosti i rizike koje sa sobom donosi primjena FFS.</p> <p>Objasniti razliku između otrovnosti, opasnosti i rizika.</p> <p>Demonstrirati mjere za smanjenje rizika.</p> <p>Objasniti moguće štetne uticaje FFS na zdravlje ljudi.</p> <p>Analizirati koje su grupe ljudi izložene štetnom uticaju FFS i kako se mogu zaštititi.</p> <p>Objasniti puteve prodora FFS u organizam čovjeka.</p> <p>Nabrojati simptome trovanja FFS.</p> <p>Primjena mjera prve pomoći nakon trovanja FFS.</p> <p>Objasniti kategorije lične zaštitne opreme s obzirom na pogodnosti za rad sa FFS.</p>	
Zdravstveni nadzor i mogućnost za hitnu dojavu u slučaju nesreće ili sumnjivih događaja		
Hitne mjere za zaštitu zdravlja ljudi, okoliša, uključujući i vodne resurse, ako se dogodi slučajno ispuštanje i kontaminacija kao i u slučaju ekstremnih vremenskih prilika koje mogu rezultirati rizikom od ispiranja FFS		
Osnovani pristupi na procjeni rizika koji uzimaju u obzir lokalne varijabile ekstrakcije vode, kao što su klima, zemljište i vrste usjeva, praćenje zdravstvenog stanja i pristup ustanovama za izvještavanje o bilo kakvom postojanju incidenta ili sumnji na incident sa FFS		
Lična zaštitna oprema		
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.		
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).		

1.3.7. Nastavna oblast: Zaštita voda

Tema	Ishod učenja
Zaštita voda	<p>Opisati kako FFS može uticati na zagađenje voda.</p> <p>Nabrojati zone sanitarne zaštite voda.</p> <p>Opisati puteve zagađenja okoliša FFS i rizike za okoliš koji se javljaju pri primjeni FFS.</p> <p>Primijeniti mjere za smanjenje rizika od zagađenja okoliša FFS.</p>
Zone zaštićene i definirane posebnim propisima o vodama	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.8. Nastavna oblast: Rezistentnost

Tema	Ishod učenja
Rezistentnost	<p>Opisati pojam rezistentnosti.</p> <p>Objasniti razloge zbog kojih dolazi do rezistentnosti.</p> <p>Izdvojiti postupke kojima se rezistentnost</p>

	usporava.
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.9. Nastavna oblast: Uređaji za primjenu FFS

Tema	Ishod učenja
Procedure za pripremu za rad opreme za aplikaciju FFS, uključujući i njihovu kalibraciju, i procedure za njihov rad sa minimalnim rizicima za korisnika i druge ljude, neciljane biljne i životinjske vrste, biodiverzitet, okoliš, uključujući i izvore voda	<p>Objasniti razlike između uređaja za primjenu FFS sa stanovišta primjenjivosti u različitim uvjetima poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Odabrati i primijeniti odgovarajuće uređaje za primjenu FFS ovisno o konkretnim uvjetima poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Odabrati odgovarajuće mlaznice.</p> <p>Kalibrirati ih i odrediti utrošak rastvoru po jedinici površine.</p> <p>Primijeniti sigurnosne mjere prilikom pripreme i upotrebe uređaja za primjenu FFS.</p> <p>Pregledati i kontrolisati rad uređaja za primjenu FFS.</p>
Korištenje opreme za aplikaciju FFS i njihovo održavanje, te specifične tehnike prskanja (npr. prskanje sa smanjenom potrošnjom vode, mlaznice sa smanjenim zanošenjem), kao i ciljevi tehničkog pregleda prskalice u upotrebi i načine poboljšanja kvaliteta prskanja	
Specifični rizici vezani za opremu za ručnu upotrebu FFS ili ledne prskalice i relevantne mjere upravljanja rizikom	
Odgovarajuće mjere upravljanja rizikom	
Čišćenje uređaja za primjenu FFS	
Metod rada: Metod usmenog izlaganja, metod diskusije i demonstracije.	
Materijalni uvjeti: Učionica i didaktična sredstva koja su potrebna za izvođenje oblasti (slike, modeli, plakati, PC uređaj).	

1.3.10. Nastavna oblast: dokumentarno-edukativni film "Prepuštanje" švedskog redatelja Stefana Jarla

Tema	Ishod učenja
Dokumentarno-edukativni film "Prepuštanje"	Podizanje svijesti o upotrebi hemikalija.
Metod rada: Prikaz filma	
Materijalni uvjeti: Učionica, PC uređaj i projektor.	

2. Prijava za obuku

U skladu sa članom 18. stav (5) Pravilnika, vršitelj obuke mora obavijestiti zainteresiranu javnost o organiziranju obuke, najmanje 30 dana prije početka obuke.

U skladu sa članom 20. Pravilnika, odgovorna lica se moraju prijaviti na obuku i polaganje stručnog ispita za odgovorna lica iz zaštite bilja najkasnije u roku godinu dana od zasnivanja radnog odnosa na poslovima odgovornog lica.

Kandidati se za obuku iz zaštite bilja kao i provjere znanja prijavljuju kod ovlaštenih vršitelja obuke najmanje 15 dana prije početka obuke ili provjere znanja.

Kandidat se za obuku prijavljuje prijavom, koju podnosi vršitelju obuke.

Troškove obuke, stručnog ispita za odgovorna lica i izdavanja Certifikata o stečenom znanju snosi pravno ili fizičko lice koje je uputilo uposlenika na obuku.

3. Stručni ispit za odgovorna lica

U skladu sa članom 21. Pravilnika, stručni ispit za odgovorna lica se polaže usmeno iz nastavnih oblasti navedenih u programu obuke najkasnije u roku 60 dana od završetka obuke.

Vršitelj obuke koji organizira stručni ispit za odgovorna lica imenuje ispitnu komisiju.

Članovi ispitne komisije se imenuju za svaki ispitni rok posebno od predavača koji su vodili kurs. Ispitna komisija je sastavljena od predsjednika i dva člana.

Prilikom polaganja stručnog ispita za odgovorna lica ispitna komisija mora voditi zapisnik.

Opći uspjeh kandidata na stručnom ispitu odgovornih lica ocjenjuje se komisijskom ocjenom "položio" ili "nije položio".

4. Certifikat o stečenom znanju

U skladu sa članom 22. Pravilnika, odgovorna lica primaju Certifikat o stečenom znanju, čime stiču dopuštenje za rad na poslovima odgovornog lica.

Certifikat o stečenom znanju važi tri godine od datuma izdavanja, nakon čega kandidat mora pohađati naprednu obuku u skraćenom obliku, sa težištem na najnovija saznanja u oblasti zaštite bilja, i mora proći provjeru znanja.

Kandidat kojem je istekla važnost Certifikata o stečenom znanju dužan je vršitelju obuke najmanje tri mjeseca prije dana isteka važnosti, podnijeti zahtjev za pohađanje obuke, nakon čega će mu se izdati novi certifikat.

5. Vođenje evidencije o položenim stručnim ispitima za odgovorna lica

Kako je propisano članom 23. Pravilnika, evidenciju o položenim stručnim ispitima za odgovorna lica i izdatim certifikatima vodi vršitelj obuke.

Broj 01-1-02-2-474-1/16

19. maja 2016. godine
Sarajevo

Direktor
Radenko Radović, s. r.

Prilog 1.

OBRAZAC ZA OCJENU PREDAVANJA I PREDAVAČA/PREDAVAČICE

Molimo Vas da iznesete svoje mišljenje i komentare u cilju unapređenja predavanja

Organizacija obuke

Informacije primljene unaprijed i pozivanje 5 4 3 2 1

Prostor za predavanje 5 4 3 2 1

Opća ocjena predavanja

Koji su dijelovi bili najkorisniji i zašto?

Koji su dijelovi bili manje korisni i zašto?

Prijedlozi za unapređenje predavanja u budućnosti:

Značaj obuke za Vaš rad 5 4 3 2 1

Predavači

Razumljivi 5 4 3 2 1

Prilagodljivi 5 4 3 2 1

Tempo prespor primjeren prebrz

Sadržaj materijala 5 4 3 2 1